

رزا لوکزامبورگ و مبارزه برای سلامت ریچارد هورتون — فرزانه جلالی‌فر

در دورانی که برخورداری از بهداشت و سلامت به‌عنوان یک حق بشری اسپرمناسبات بازاری شده است، لوکزامبورگ ما را فرا می‌خواند تا مبارزه برای سلامت را از سر بگیریم. برخورداری از بهداشت و سلامت به‌عنوان یک حق بشری، سال‌هاست که اسپرمناسبات بازاری شده است. بیشترین ضربات ناشی از روند بازاری شدن سلامت، بر تن فرودست‌ترین افراد جامعه نشسته و می‌نشیند. حرف‌های قاضی‌زاده هاشمی وزیر بهداشت پیشین را در خاطر داریم؛ خطاب به پیرمردی که از هزینه‌های فیزیوتراپی‌گالیه می‌کند، می‌گوید «خودت بمال». یادداشت زیر در مجله لنسیت- بنابر گزارش‌های «بنیاد رزا لوکزامبورگ» درباره بحران جهانی در عرصه سلامت- به ما می‌گوید که در شرایط کنونی اندیشه‌های لوکزامبورگ یاری‌سان ماست در مبارزه برای خواستی مشترک؛ «بهداشت و سلامت عمومی باید بر اساس اصول همبستگی‌باشد و از روابط مبتنی بر «بازار جدا شود».

در ۱۵ ژانویه ۱۹۱۹ در برلین و در هیاهوی انقلاب پس از جنگ جهانی اول، رزا لوکزامبورگ اقتصاددان لهستانی و رهبر چپ رادیکال آلمان توسط شبه‌نظامیان هوادار حزب حاکم سوسیال دموکرات کشته شد. او ۴۷ ساله بود. جسد او، همراه با وزنه‌های سنگین، درون یک کانال آب انداخته شد. لوکزامبورگ تبدیل به یک شخصیت افسانه‌ای شده است؛ گرچه بیشتر به‌عنوان یک شهید مورد تحسین قرار گرفته است تا اینکه به مثابه یک متفکر نگریسته شود. او یک فعال ضد جنگ بود، برای رهایی‌بخش مبارزه کرد و مخالف سرکوب بی‌رحمانه آزادی و دموکراسی توسط روس‌ها بود. لوکزامبورگ هرگز به‌طور مستقیم درباره سلامت یا علم ننوشت؛ اما به‌شدت دل‌نگران رنج بشر بود و به اهمیت دانش به‌عنوان اهرمی برای تغییر اجتماعی پرده بود. صدمین سالگرد درگذشت لوکزامبورگ، فرصتی است برای بازنگری میراث او در عرصه سلامت.

مهم‌ترین اثر رزا لوکزامبورگ، «انباشت سرمایه» (۱۹۱۳) است. هدف او در این اثر، بررسی چگونگی توسعه کشورهای مختلف بود. لوکزامبورگ استدلال می‌کند که بقای جوامع (سرمایه‌داری) وابسته به رشد اقتصادی فرای مرزهای دولت-ملت است؛ اقتصادها نیازمند تامین مداوم منابع طبیعی و نیروی کار ارزان‌قیمت بودند. ابزار اصلی برای به‌چنگ آوردن منابع طبیعی و نیروی کار ارزان‌قیمت، توسعه (طلب) امپریالیستی بود. لوکزامبورگ در برابر چنین

رویکردی می‌خروشد: «سرمایه به نژادهای دیگر نیاز دارد تا سرزمین‌ها را استثمار کند که مرد سفیدپوست نمی‌تواند در آنها کار کند. به این ترتیب، سرمایه‌داری باید بتواند بدون هیچ محدودیتی نیروی کار جهان را بسیج کند تا از تمام نیروهای تولیدی جهان بهره‌گیرد»؛ «امپریالیسم همان شیوه تاریخی برای ادامه حیات سرمایه‌داری است». او در جای دیگری می‌نویسد: «امروز ملت، صرفاً عباپی‌ست برای پنهان ساختن امیال امپریالیستی» و «پروزی امپریالیسم منجر به نابودی تمدن می‌شود».

چرا چنین استدلال‌هایی امروزه به سلامت مربوط است؟ «بنیاد رزا لوکزامبورگ» که در سال ۱۹۹۰ تأسیس شد و مقر آن در برلین است، ایده‌ها و ارزش‌های او را به کار می‌بندد تا نوری بتاباند بر چالش‌های اجتماعی معاصر. این بنیاد در سال ۲۰۱۸ **تحلیلی** منتشر کرد که به مثابه بیانیه‌ای لوکزامبورگی در عرصه سلامت است. در این مقاله با عنوان «مبارزه برای سلامت» استدلال می‌شود که سازمان جامعه مدرن، «در تضاد با حقوق مردم برای سلامت و مراقبت‌های بهداشتی قرار می‌گیرد». عواقب ناگوار جهانی‌شدن-حلول امپریالیسم در کالبدی مدرن-از جمله نزاع، نابرابری و برآمدن دولت اقتدارگرا، در مرکزیت چنین تضادی جای دارد. نتیجه چنین وضعیتی، «بحرانی جهانی در عرصه سلامت» است. وضعیت مناسب سلامت، به آن نیروهای سیاسی و اقتصادی و اجتماعی بستگی دارد که شرایط زندگی-بیکاری، ناامنی، زندگی‌عاریه‌ای و بی‌ثبات-را شکل می‌دهند. این بحران جهانی موجب تضعیف آن

• همبستگی‌شده است که به تحقق سیستم‌های قدرتمند حمایت اجتماعی پس از سال ۱۹۴۵ یاری رساند

تأثیرزاینده‌ی بانک جهانی، سازمان تجارت جهانی و نهادهای خصوصی، سازمان بهداشت جهانی را اسقاط کرده و موجب تضعیف چندجانبه‌گرایی شده است. یکی از پیامدهای این امر، نقصان دموکراتیک در سلامت جهانی است که در حال عمیق‌تر شدن است. پاسخگویی تضعیف‌شده، مکانیسم‌های بازار را قادر ساخته است که به راه‌حل مرجح برای ارائه مراقبت‌های بهداشتی تبدیل شوند. سلامت به شکل یک رابطه تجاری بین عرضه‌کننده و خریدار درآمدی است. رواج بیمه‌های خصوصی، برون‌سپاری‌ها، همکاری‌های عمومی-خصوصی و کاستن عمده از بودجه مراقبت‌های بهداشتی تحت حمایت دولت، سیستم‌های بهداشت و سلامت ملی را پاره‌پاره و متلاشی‌کرده است. در زمانه‌ای که روایت‌ارائه‌شده (از سلامت جهانی حول شمول بهداشت و سلامت همگانی می‌گردد، امکان ایجاد و مدیریت سیستم‌های بهداشتی جامع و یکپارچه مدام دشوارتر می‌شود. پاسخ به این وضعیت باید چه باشد؟ «بهداشت و سلامت عمومی باید بر اساس اصول همبستگی‌باشد و از روابط مبتنی بر بازار جدا شود». سلامت دارای قدرت

اجتماعی خاص است. سلامت یک هدف است؛ یعنی «یک خواست مشترک، پرچی مشترک که ما را در مبارزه
«متحد می‌کند». «سلامت یک ندای قدرتمند برای بسیج است

لوکزامبورگ در مقاله‌اش تحت عنوان «انقلاب روسیه» نوشت: «(معیار) آزادی، همیشه و منحصرآ، آزادی برای
فرد دگراندیش است». او تأکید داشت که تنها معیار قضاوت درباره نیکویی یک جامعه، میزان حراست از حقوق
اساسی‌تردشده‌ترین و به حاشیه رانده شده‌ترین افراد آن جامعه است. یک قرن پس از قتل وحشیانه او،
لوکزامبورگ ما را فرا می‌خواند تا سلامت جامعه‌مان را با توجه به برآوردن نیازهای محروم‌ترین افراد و آنانی که هیچ
حقوقی ندارند، مورد سنجش قرار دهیم. با چنین معیاری، ما یقیناً سرافکنده‌ایم. اما سخنان لوکزامبورگ ما را
برمی‌انگیزاند تا این مبارزه برای سلامت را از سر بگیریم

متن اصلی در لنست

منبع: میدان